

Vansbro kommun
vansbro.kommun@vansbro.se

2023-03-09
Dnr SI 2022:583

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivå vid Smedbergsskolan
4–9 i Vansbro kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Smedbergsskolan 4–9 arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årkurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se).

Beslut:

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Smedbergsskolan 4–9 i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* utformar en undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *fler delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla arbetet så att alla elever stimuleras och utmanas utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. Lärarna behöver dessutom se till att i undervisningen förmedla höga förväntningar på alla elevers förmåga, oavsett kön eller bakgrund.
- Rektorn behöver utveckla undervisningen och elevhälsans verksamhet så att eleverna får det lärarstöd, den stimulans och det särskilda stöd de behöver för att utvecklas så långt som möjligt.
- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna i högre utsträckning problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Rektorn behöver tydligare förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och försäkra sig om att lärarna gör det. I samband med detta behöver rektorn ge förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevernas perspektiv.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **30 juni 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till

skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna *i flera delar* utformar en undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna utformar en undervisning som till viss del ger eleverna stimulans utifrån de olika kunskapsmässiga nivåer de befinner sig på. I flera fall utformar lärarna undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga och i dessa fall visar de att de har höga förväntningar på eleverna. Lärarna uppmuntrar också eleverna att göra sitt bästa och att sikta högre. Det framkommer dock att några elever upplever att det finns skillnader i vissa lärares förväntningar beroende på om man är pojke eller flicka. Av granskningen framgår vidare att alla elever inte får det lärarstöd och den stimulans de behöver i undervisningen för att utvecklas så långt som möjligt. Det framkommer också uppgifter om att elever inte alltid får det särskilda stöd som de behöver. Skolan har inlett ett utvecklingsarbete som syftar till att stärka lärarnas arbete med att differentiera undervisningen, så att den i högre grad ska möta eleverna utifrån deras olika kunskapsnivåer och behov. Specialpedagogerna stöttar lärarna i detta arbete.

Vidare visar granskningen att lärarna i viss utsträckning ger eleverna uppmuntran och återkoppling i sitt lärande för att de ska utvecklas så långt som möjligt. Många lärare arbetar till stor del för att stärka elevernas tillit till sin egen förmåga, bland annat genom att synliggöra för eleverna vad de har lärt sig så att de ska få syn på sin egen utveckling. Vidare framkommer det att lärarna arbetar med olika typer av återkoppling till eleverna. Det framgår dock av granskningen att inte alla elever alltid får information om hur de ska göra för att nå längre och att en del elever inte alltid förstår den återkoppling de får av lärarna.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna ger inte alltid stöd och stimulans till alla elever utifrån deras olika kunskapsnivåer

Det framgår av granskningen att lärarna i flera fall utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga och i dessa fall visar att de har höga förväntningar på eleverna. Dock framkommer det att några elever upplever att det finns skillnader i vissa av lärarnas förväntningar beroende på om man är pojke eller flicka. Intervjuer med elever och lärare visar att lärarna ställer krav på eleverna att göra klart och lämna in uppgifter. Lärare uppger också i intervju att de förklarar för eleverna vilka krav som finns i olika ämnen och visar hur eleverna ska göra för att uppnå dem. I vissa fall förekommer det att lärarna förklarar hur eleverna ska göra för att nå ett högre betygssteg. Granskningen visar att lärare på olika sätt framhåller vilken nytta eleverna har av kunskaper i de olika ämnena för gymnasiet och sedan för högre studier eller arbete. Enligt lärarna är detta ett sätt att uppmuntra eleverna att göra sitt bästa och att sikta högre. I intervjuer med elever framkommer exempel på att lärare på olika sätt försöker uppmuntra och ge talutrymme till alla elever i en grupp. Flera av de intervjuade eleverna uppger att lärarna har höga förväntningar på dem, men några av eleverna uttrycker att vissa lärare i vissa situationer verkar ha högre tillit till flickorna framför pojkarna. Exempelvis får flickorna i högre utsträckning än pojkarna förtroende att sitta och arbeta i grupprum under lektionstid. Eleverna uttrycker att vissa lärare ger flickorna mer uppmärksamhet och är orättvisa mot pojkarna. Eleverna uttrycker vidare att vissa lärare har fördomar mot pojkarna utifrån en bild av att pojkar "stökar" mer.

Granskningen visar att lärarna arbetar för att kunna utforma en undervisning där eleverna stimuleras och utmanas utifrån sin nivå, men att de inte alltid lyckas utforma en stimulerande undervisning och ge aktivt lärarstöd till de elever som behöver utmanas. För att möta elevers olika kunskapsnivåer i klassrummen arbetar många lärare med differentierat material och extra uppgifter. Det finns även exempel på att vissa elever som ligger långt fram i matematik och engelska har fått

arbetsuppgifter från lärare på gymnasiet. Intervjuade elever uttrycker att det i flera ämnen finns fördjupningsuppgifter eller extra uppgifter. Några elever uttrycker dock att undervisningen i vissa ämnen kan vara för lätt eller innehålla för lite variation. Det framgår av intervjuer med lärare att de i viss utsträckning upplever att de inte hinner både stötta de elever som behöver stöd för att komma vidare i sitt lärande och samtidigt stimulera de elever som behöver mer utmaningar. I dessa fall fokuserar lärarna på de elever som behöver mer stöd, medan de andra eleverna i huvudsak får klara sig själva med hjälp av de uppgifter de fått av sin lärare. Några lärare uttrycker att de på skolan nu har för många elever i grupperna, i förhållande till antalet undervisande lärare, vilket innebär att alla elever inte får det stöd eller de utmaningar som de behöver för att nå längre. Några av de intervjuade eleverna uttrycker också att det ibland kan ta tid innan man får hjälp på vissa lektioner. Någon elev uppger att alla elever som behöver hjälp under en lektion inte alltid får den hjälpen, antingen för att det är för många som behöver hjälp och läraren inte hinner eller för att de försök till hjälp som ges inte blir tillräcklig. Skolan har, enligt rektorn, ett stort behov av att anställa fler behöriga lärare och det finns en utmaning i att hitta sådan kompetens. Nu får de behöriga lärarna som arbetar på skolan delvis arbeta med att handleda obehöriga kollegor. Tid för att stötta och handleda obehöriga lärare tas enligt rektorn också från skolans specialpedagoger. Rektorn uppger att det händer att det särskilda stöd som skolan bedömt att en elev behöver inte kan ges, till exempel stöd i form av undervisning av speciallärare då kompetensen saknas på skolan.

I intervjuer med lärare, specialpedagogerna och rektorn framkommer att skolan har inlett ett arbete där undervisande lärare och skolans specialpedagoger samarbetar kring en metod de kallar "Lektionsdesign". Arbetet inleddes under hösttermin 2022 och syftar till att utveckla en differentierad undervisning som möter elever på deras individuella nivåer.

Lärarna ger till viss del återkoppling och uppmuntran till eleverna

Granskningen visar att lärarna arbetar för att stärka elevernas tillit till sin egen förmåga genom att ge dem bekräftelse och uppmuntran för sina ansträngningar. Lärare berättar i intervju att de tydliggör för eleverna vad de faktiskt kan och vad de har klarat av så att de ska få syn på sin egen utveckling. Vidare framkommer av intervjuer att många lärare arbetar för att eleverna ska få möjlighet att reflektera över sitt eget lärande. Några lärare berättar att de arbetar med en variation av arbetssätt och arbetsformer i undervisningen för att eleverna ska få lära sig på många olika sätt. Därefter utvärderar lärarna undervisningen tillsammans med eleverna. Eleverna får då tillfälle att reflektera över hur de lär sig bäst. En lärare berättar också om hur hen arbetar för att involvera eleverna i att aktivt ta del av de omdömen och de återkopplingar som lärarna lägger upp i skolans digitala system, som ett sätt för eleverna att ta ansvar för och reflektera över sitt lärande. Enligt skolans senaste kvalitetsrapport, som Skolinspektionen tagit del av, arbetar skolan

med att lära eleverna att använda systemet, i syfte att de ska lära sig att se sina resultat och kunna påverka sin egen utveckling. Det finns även exempel på att lärare använder så kallade loggböcker som eleverna arbetar med kontinuerligt under vissa perioder. Eleverna får i samband med arbetet i loggböckerna möjlighet att reflektera över sin egen utveckling, exempelvis utifrån frågor som läraren formulerat.

Granskningen visar vidare att flera lärare arbetar med olika typer av återkoppling till elever, som de också anpassar efter elevernas behov. Det framkommer dock att eleverna inte alltid förstår och vet hur de ska nå längre utifrån den återkoppling de ges. Av intervjuer framgår att lärare arbetar med både summativ och formativ återkoppling som ges både muntlig och skriftlig. Granskningen visar också att lärare arbetar med att anpassa återkopplingen till elevernas olika behov. Exempelvis anpassar lärarna innehållet i återkopplingen när det gäller detaljnivå i beskrivningar av hur eleverna behöver göra för att komma vidare i sitt lärande. Elevernas behov av främst muntlig eller skriftlig återkoppling varierar också. Lärarna uppger att vissa elever behöver återkopplingssamtal med tätare intervall, för tydlighet exempelvis, och att andra elever kan behöva mer ”pepp” och uppmuntran. Utmaningen kan, enligt några lärare, vara att hinna med att ge en anpassad återkoppling till alla. Det framgår dock av intervjuer med elever att de tycker det varierar mellan ämnen i vilken utsträckning de får återkoppling. En del elever säger också att de inte alltid vet hur de ska nå längre utifrån den återkoppling de ges och att de inte alltid förstår återkopplingen.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.

¹ Det omgivande samhället.

- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn verkar för att skapa engagemang för skolarbetet hos personal, vårdnadshavare och elever. Rektorn är insatt i hur faktorer i skolans lokala kontext kan påverka hur skolpersonal, elever och vårdnadshavare ser på skola och skolarbete. Rektorn är också uppmärksam på och agerar på olika sätt för att motverka en negativ attityd som kan påverka elevernas möjligheter att lyckas i skolarbetet. Det framgår vidare att rektorn förmedlar vikten av att personalen har tillit till elevernas förmåga och visar höga förväntningar på eleverna, men att det trots detta finns elever som upplever att vissa lärare har olika förväntningar på eleverna beroende på om de är flicka eller pojke.

Vidare visar granskningen att rektorn, inom givna ramar, skapar förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Rektorn följer tillsammans med skolpersonalen upp elevernas kunskapsresultat, gör analyser och sätter in olika insatser med syfte att utveckla undervisning och förbättra resultaten.

Motivering

Rektor är medveten om den lokala kontextens betydelse för inställning till skolarbete

Det framgår av granskningen att rektorn är insatt i hur faktorer i skolans lokala kontext kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Bland kommuninvånarna i Vansbro har endast en liten andel högre utbildning. I kommunen finns många småföretag, som själva utbildar sina anställda och det finns enligt rektorn goda möjligheter till anställning på orten. Rektorn uppger att många av vårdnadshavarna saknar erfarenhet av högre utbildning och att eleverna inte alltid får stöttning hemifrån i sitt skolarbete. Genom studie- och yrkesvägledning arbetar skolan för att hitta olika sätt att motivera eleverna, rektorn uttrycker dock skolan i vägledningen skulle kunna arbeta mer normkritiskt. Rektorn uppger vidare att skolan arbetar för att

undervisningen ska bli intressant för det stora flertalet av eleverna, bland annat genom arbetet som syftar till att utveckla differentieringen av undervisningen.

Det framgår av granskningen att rektorn aktivt verkar för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen för att påverka inställningen till skolarbetet. Granskningen visar att inställningen till och engagemanget för skolarbete, även varierar hos elevernas vårdnadshavare. Det kan enligt rektorn vara svårt att få vårdnadshavare att delta exempelvis i föräldramöten som skolan bjuder in till, för information och diskussion. Enligt rektorn försöker personalen vara flexibla och erbjuda alternativa tider och även andra alternativ för att få till möten, kommunikation eller dialog med vårdnadshavare. Lärare uppger också att de vid behov kan behöva ha tätare kontakter med hemmen.

Granskningen visar att rektorn förmedlar till skolpersonalen att deras bemötande och deras förväntningar på eleverna har stor betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Rektorn uppger i intervju att vikten av goda relationer till eleverna och höga förväntningar är något de diskuterat och arbetat med på skolenivå. Skolans specialpedagog uppger också att rektorn pratar med personalen om att deras bemötande och förväntningar kan påverka elevernas inställning till skolarbetet, även om budskapet enligt specialpedagogen inte alltid når fram. Lärare uppger i intervju att kollegiet i olika sammanhang pratar om vikten av att visa tillit och höga förväntningar på eleverna. Vidare framgår det av intervjuer med lärarna att de på olika sätt arbetar för att förmedla höga förväntningar på eleverna. Lärarna får arbeta relativt mycket med vissa elever för att stärka deras tillit till den egna förmågan. Det framkommer dock i intervjuer med elever att det finns elever som upplever att vissa lärare har olika förväntningar på eleverna beroende på om de är flicka eller pojke. Rektorn uppger att lärarna i grunden har höga förväntningar på eleverna men att det i ibland kan vara svårare upprätthålla dessa förväntningar.

Granskningen visar vidare att rektorn är uppmärksam på om det på skolan generellt eller i vissa grupperingar av elever finns tecken på att elevernas inställning och engagemang för skolarbetet påverkas negativt av en så kallad kamrateffekt. Intervjuade elever uttrycker att skolarbetet är viktigt, framförallt för att komma in på gymnasiet. Enligt rektorn och flera lärare varierar dock engagemanget bland eleverna. Vissa lärare berättar att det kan vara en utmaning att hitta engagemanget hos vissa elever. Den inställning, som finns hos en del elever, att ett E i betyg är tillräckligt och att det inte heller spelar så stor roll om man får något eller några F i betyg diskuteras enligt rektorn vid elevhälsomöten och klasskonferenser. Av granskningen framgår att lärare på olika sätt försöker motverka ett lågt engagemang genom att skapa relationer till eleverna, ta sig tid att lyssna på eleverna och att föra coachande samtal med dem. Lärare berättar också att de försöker ge eleverna tillgång till de verktyg de behöver för att kunna möta utmaningar, ta till sig nya kunskaper och för att utvecklas. Det framgår också

av intervjuer med lärarna och skolans studie- och yrkesvägledare att de arbetar aktivt för att få eleverna att se nytta med att klara av skolarbetet.

Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling

Granskningen visar att rektorn och lärarna varje termin följer upp och analyserar elevernas kunskapsresultat. Av intervjuer framgår att rektorn med personal i uppföljningsarbetet bland annat gör jämförelser i resultat mellan pojkar och flickor och att de tittar på betygsresultat i olika ämnen. De har också tittat särskilt på de nyanlända elevernas resultat. Enligt rektorn har de i den senaste analysen konstaterat att resultaten för matematik och för läsning generellt ligger lågt. I engelska finns det en stor differens med både väldigt låga och väldigt höga resultat. I jämförelsen mellan pojkars och flickors resultat konstaterar rektorn och personalen att pojkar generellt ligger lägre och har gjort så över en längre tid.

Vidare visar granskningen att rektorn följer upp olika arbetsprocesser som påverkar elevernas möjlighet att nå så långt som möjligt. Tillsammans med elevhälsan följer rektorn bland annat upp elevernas behov av stöd och anpassningar samt lärmiljöerna i de olika elevgrupperna. Det kan exempelvis ske utifrån signaler från elever eller lärare om dålig studiero. Av skolans senaste dokumenterade kvalitetsarbete, som Skolinspektionen tagit del av, framgår att undervisande lärare i viss utsträckning upplever att de inte fullt ut kan möta alla elever utifrån deras olika behov. Rektor uppger också i intervju i samband med granskningen att lärare efterfrågar mer stöd i hur de ska arbeta för att möta eleverna på deras olika kunskapsnivåer.

Utifrån en analys av vad uppföljningarna visar tar rektorn beslut om vilka åtgärder skolan behöver genomföra. Rektor fördelar tillgängliga resurser samt initierar olika insatser utifrån analyser av de uppföljningar som rektorn och skolpersonalen gör. Med anledning av de låga resultaten i läsning har rektorn startat ett läsprojekt, där eleverna får träna både skönlitterär läsning och faktaläsning. Uppföljningen av de nyanlända elevernas resultat har enligt rektorn också föranlett vissa förändringar av undervisningen i svenska som andraspråk. Enligt rektorn samverkar skolan även med överlämnade skolor i ett arbete som syftar till att stärka elevernas kunskaper i matematik. Granskningen visar också att rektorn tagit initiativ till en fortbildningsinsats om genus och bemötande, utifrån att skolan har uppmärksammat pojkarnas relativt låga resultat i olika ämnen, i förhållande till flickornas resultat. Utifrån lärares uttryckta behov av stöttning i hur de ska kunna möta elever som ligger på olika kunskapsmässiga nivåer i undervisningen har rektorn initierat ett arbete som syftar till att i högre grad differentiera undervisningen. Insatsen startade höstterminen 2022 och innebär bland annat att skolans specialpedagoger ger handledning till undervisande lärare.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer² som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete genom att framhålla betydelsen av skolarbetet för elevernas framtida studie- och yrkesval. Bland annat visar lärarna på olika sätt vilken nytta eleverna kan ha av kunskaper i olika skolämnen för framtida studier och yrken. Det framgår vidare att flera lärare visar upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval i undervisningen, men endast delvis bidrar till att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas val.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna förmedlar vikten av skolarbete och ger en bred vy av möjligheter men synliggör i begränsad grad faktorer som kan påverka elevernas val

Granskningen visar att lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av det för framtida studie- och yrkesval. Lärare berättar att de på olika sätt försöker fånga upp elevernas drömmar och mål och sedan utifrån det ge eleverna råd och tips på hur de kan lära sig mer om relaterade ämnen och områden. Några av de intervjuade lärarna ger flera exempel på hur de på olika sätt

² Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

visar hur kunskaper i sina undervisningsämnen kan vara användbara för olika yrken och för vidare studier. Läraren i slöjd visar på vilka olika inriktningar som finns inom yrken relaterade till ämnet. Läraren i naturorienterande ämnen (NO) och teknik visar på hur kunskap om till exempel kolhydrater och proteiner är viktiga för träning och matlagning samt hur kunskap i hållfasthetslära är nödvändigt vid konstruktion och byggnation. Läraren i samhällsorienterande ämnen (SO) uppger att de samhällsorienterande ämnen är tacksamma då det finns många kopplingar till elevernas vardagsliv. Lärarna berättar att de försöker ta reda på elevernas intressen för att relatera undervisningen till dessa, samtidigt som de försöker inspirera eleverna att upptäcka fler nya intresseområden.

Vidare framgår det av granskningen att flera av lärarna visar upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval men endast delvis bidrar till att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval. Intervjuer med elever och lärare visar att eleverna, framförallt inom ramen för samhällskunskapen men även i andra ämnen, får möjlighet att se vad det finns för olika yrken och vilka studievägar som leder till dessa. Lärare berättar att eleverna i årskurs 8 inom ramen för samhällskunskapen har fått prova att skriva personligt brev och CV. Det arbetet innebär att eleverna får möjlighet att se hur utbudet av yrken ser ut och vilka krav som ställs för att komma ifråga för olika jobb. Eleverna får återkommande under högstadiet möjlighet att reflektera över vad de skulle vilja arbeta med i framtiden, genom olika frågor och tester. Vidare framgår det av intervjuer att lärarna i musikämnet och i bildämnet arbetat för att belysa könsroller samt stereotyper om kvinnor och män för eleverna. I samhällskunskapen har eleverna i undervisningen fått möjlighet att arbeta med frågor kring könsroller och yrken, livsfrågor och identitet, arbetsliv och försörjning samt jämlikhet och genus. Dock visar intervjuer med elever att de i undervisningen utöver dessa exempel inte så ofta diskuterar eller reflekterar över om det kan finnas faktorer i samhället som kan begränsa dem i deras tankar om vad som är möjligt för dem avseende framtida studier och yrken eller varför exempelvis vissa yrken nästan enbart innehas av kvinnor respektive män. Rektorn uttrycker i intervju att skolan skulle behöva arbeta mer normkritiskt och att det finns en traditionell syn i kommunen, både bland eleverna och bland de vuxna, bland annat när det gäller studier och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn förmedlar betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval till skolans personal. I kommunen finns en plan för hur skolan och arbetslivet ska samverka så att eleverna kan komma i kontakt med olika yrken och få en grund för framtida val. Skolan arbetar efter planen och eleverna får delta i olika aktiviteter som syftar både till en personlig utveckling och till en utvecklad yrkeskunskap. Det framgår av granskningen att studie- och yrkesvägledaren tillsammans med lärarna informerar och motiverar eleverna. Granskningen visar dock att rektorn inte har gett några tydliga riktlinjer för hur lärarna ska arbeta med studie- och yrkesvägledning i undervisningen samt endast delvis ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen.

Motivering

Rektorn förmedlar betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval

Granskningen visar att rektorn förmedlar till skolans personal att det är skolans uppdrag att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Av intervjuer med rektorn, lärarna och studie- och yrkesvägledaren framgår att skolan arbetar utifrån en kommungemensam plan för studie- och yrkesvägledning och att skolan utifrån den genomför olika aktiviteter i förskoleklass och årskurserna 1–9. Av planen framgår hur skolan ska samverka med arbetslivet så att eleverna får likvärdiga möjligheter att komma i kontakt med arbetslivet och ge eleverna en grund för framtida studie- och yrkesval. Fokusområden är yrkeskunskap och personlig utveckling. Enligt planen ska eleverna även få möjlighet att komma i

kontakt med genusbrytande yrken, det framgår dock inte vilka faktiska möjligheter eleverna fått kring detta på senare tid. Av planen framgår att eleverna besöker de mest närliggande gymnasieskolorna i årskurs 8 och 9. Av intervjuer framgår även att studie- och yrkesvägledaren har ordnat så att eleverna i årskurs 7 får möjlighet att besöka kommunens gymnasieskola.

Det framgår vidare att rektorn tillsammans med studie- och yrkesvägledaren har planerat för de aktiviteter som skolpersonalen genomför för olika elevgrupper och som belyser yrken och branscher på allsidigt sätt. Exempelvis deltar eleverna i årskurs 8 och 9 återkommande i *Yrkesmässan* i Leksand och *Alla yrkens dag/kväll*, där företag i kommunen och från andra håll besöker skolan och berättar om sina verksamheter. Detta läsår har även eleverna i årskurs 7 deltagit. I årskurserna 7–9 arbetar studie- och yrkesvägledaren tillsammans med personalen på olika sätt för att informera och motivera eleverna inför kommande studievägar. Studie- och yrkesvägledaren arbetar också enskilt med elever för att motivera dem till vidare studier.

Rektorn ger till viss del förutsättningar för en integrerad studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att rektorn till viss del ger förutsättningar för en studie- och yrkesvägledning som är integrerad i undervisningen. Flera av de intervjuade lärarna uppger att det finns tid och möjlighet att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Några andra lärare uttrycker dock att det kan vara svårt att hinna med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen samt att rektorn inte ger några konkreta förutsättningar för det arbetet. Intervjuer med lärare och med studie- och yrkesvägledare visar att en samverkan mellan studie- och yrkesvägledaren och lärarna främst sker med lärarna i de samhällsorienterande ämnena. Studie- och yrkesvägledaren uttrycker att övriga lärare i låg grad efterfrågar samverkan eller stöttning i frågor som rör studie- och yrkesvägledning. Enligt rektorn är samverkan mellan lärarna och studie- och yrkesvägledaren ingenting hon leder och organiserar utan det sköter personalen själv. Skolans studie- och yrkesvägledare har en studie- och yrkesvägledarexamen och rektorn uppger att varken lärarna eller studie- och yrkesvägledaren har uttryckt att de behöver mer utbildning för arbetet med att vidga elevernas perspektiv. Enligt rektorn har både vägledaren och de undervisande lärarna fått viss utbildning genom ett samarbete med regionens arbetslivsenhet.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet så att alla elever stimuleras och utmanas utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. Lärarna behöver dessutom se till att i undervisningen förmedla höga förväntningar på alla elevers förmåga, oavsett kön eller bakgrund.
- Rektorn behöver utveckla undervisningen och elevhälsans verksamhet så att eleverna får det lärarstöd, den stimulans och det särskilda stöd de behöver för att utvecklas så långt som möjligt.

Granskningen visar att lärarna arbetar för att kunna utforma en undervisning där eleverna stimuleras och utmanas utifrån sina olika nivåer men att de inte alltid lyckas ge aktivt lärarstöd till alla elever eller stimulans till de elever som behöver mer utmaningar. Granskningen visar också att lärarna i flera fall utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga och i dessa fall visar att de har höga förväntningar på eleverna. Dock framkommer att några elever upplever att det finns skillnader i vissa lärares förväntningar beroende på om man är pojke eller flicka. När det gäller stöd så uppger rektorn att det händer att skolan inte kan ge det särskilda stöd som skolan bedömt att en elev behöver, till exempel stöd i form av undervisning av speciallärare eftersom kompetensen saknas på skolan.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.⁴ Även elever som lätt

³ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (201:800).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.⁵ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.⁶ Läraren ska vidare ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁷

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.⁸

Av skollagen framgår att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.⁹ Vidare ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. I elevhälsan ska det bland annat finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.¹⁰

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna fortsätter utveckla arbetet med att utforma en undervisning som ger alla elever möjlighet att nå så långt som möjligt utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. I detta arbete behöver lärare utveckla arbetet med att utmana eleverna, exempelvis genom att tillhandahålla mer avancerade uppgifter när de når en viss nivå eller blir klara med vissa uppgifter. Lärarna kan även skapa uppgifter som ger möjlighet till såväl breddning som fördjupning och låta eleverna samtala om frågor vars syfte är att bidra till reflektion och problematisering, både ämnesmässigt och tankemässigt. Vidare behöver lärarna se till att i tilltal och bemötande av eleverna förmedla höga förväntningar på elevernas förmåga, oavsett deras kön eller bakgrund.

⁵ 3 kap. 2 § skollagen.

⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁷ Ibid.

⁸ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁹ 3 kap. 7 § skollagen (2010:800).

¹⁰ 2 kap. 25 § skollagen.

Vidare rekommenderar Skolinspektionen att rektorn ser till att lärarna får relevanta förutsättningar för att vidareutveckla undervisningen samt i övrigt organiserar undervisning och elevhälsa så att eleverna får det lärarstöd, den stimulans och det särskilda stöd de behöver.

Skolinspektionen vill i detta sammanhang påminna huvudmannen om att det är huvudmannens ansvar att eleverna får en utbildning som ger dem möjlighet att uppnå de krav som gäller och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Huvudmannens ansvar är att se till att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. I detta ingår att se till att det finns tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Huvudmannen ansvarar också för att den personalen som har hand om utbildningen har rätt kompetens för uppdraget och ges möjligheter till kompetensutveckling.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer även att utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna i högre utsträckning problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Rektorn behöver tydligare förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen och försäkra sig om att lärarna gör det. I samband med detta behöver rektorn ge förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevernas perspektiv.

Granskningen visar att lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete samt vikten av det för framtida studie- och yrkesval. Granskningen visar vidare att flera lärare visar upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval men endast delvis bidrar till att synliggöra olika faktorer som kan påverka elevernas val. Vidare visar granskningen att rektorn inte tydligt har förmedlat betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen samt endast till viss del ger lärarna förutsättningar för ett sådant arbete. Rektorn arbetar heller inte aktivt för att

skolans studie- och yrkesvägledningen ska verka för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.¹¹ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.¹²

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹³ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹⁴

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att elevernas får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.¹⁵

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och därigenom bidra till att synliggöra faktorer som kan påverka och begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna behöver i undervisningen i högre grad synliggöra hur olika uppfattningar om kön, social och kulturell bakgrund kan begränsa människors studie- och yrkesval, i syfte att vidga elevernas perspektiv.

Vidare rekommenderar Skolinspektionen att rektorn utvecklar arbetet med att förmedla betydelsen av att lärarna förutsättningar integrerar studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen och försäkrar sig om att lärarna gör

¹¹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

¹² Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Skolan och omvärlden.

¹³ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹⁴ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

detta. Rektorn behöver också leda arbetet genom att ge lärarna förutsättningar att bedriva en sådan vägledning och se till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs för lärarna. Sådana förutsättningar kan handla om att det finns möjligheter till en samverkan mellan lärarna och studie- och yrkesvägledaren i form av olika mötes forum och avsatt tid. Studie- och yrkesvägledaren kan stödja lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i den ordinarie verksamheten genom att sprida kunskap, initiera verksamhet, delta i planeringen av undervisningen och genomföra vissa undervisningsinslag tillsammans med lärarna. Rektorn behöver dessutom se till att den studie- och yrkesvägledning som eleverna får i högre grad verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Rektorn kan exempelvis utforma konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar som begränsar elevernas val och organisera studie- och yrkesvägledningen så att skolans arbetslivskontakter bidrar till att utmana traditionella föreställningar.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets forskningsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹⁶ och modulen *Studie- och yrkesvägledning i undervisningen åk F-9*¹⁷, särskilt *Del 4. Normkritiska perspektiv på studie- och yrkesvägledning i undervisningen*, vara värdefull att användas.

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Caroline Engskär, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Britta Seeger. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Marcus Rönnegård och Stina Johansson deltagit.

¹⁶ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁷ <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3d-skola-och-arbetsliv/Grundskola/931-studie-yrkesvagledning>.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Smedbergsskolan 4–9 under höstterminen 2022. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Marcus Rönnegard och Britta Seeger.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Tre gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens samt skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Smedbergsskolan 4–9 i Vansbro kommun bedriver verksamhet i grundskolans årskurser 4–9. Det totala antalet elever på skolan är 333, varav 261 återfinns på högstadiet. Av dessa går 90 elever i årskurs 7, 83 elever i årskurs 8 och 87 elever i årskurs 9. I årskurserna 7–9 undervisar 29 lärare, varav 18 har lärarlegitimation. Av de legitimerade lärarna är det sju som saknar behörighet i ett eller flera ämnen som de undervisar i. Skolans lärare är organiserade i arbetslag, med ett arbetslag per årskurs. Vid skolan arbetar två specialpedagoger som vardera har en heltidstjänst. Vidare arbetar en heltidsanställd studie- och yrkesvägledare på skolan som har en studie- och yrkesvägledarexamen. Skolledningen består av rektorn och en biträdande rektor.

När det gäller socioekonomiska förutsättningar befinner sig Smedsbergsskolan i ett "socioekonomiskt blandat område" enligt Delmos segregationsbarometer år 2021. Andelen elever på skolan som har föräldrar med eftergymnasial utbildning är 35 procent, enligt Skolverkets officiella statistik för läsåret 2021/22. Riksgenomsnittet är 62 procent. Andel invånare i Vansbro kommun i åldern 16–64 år som har eftergymnasial utbildning är enligt Statistiska Centralbyrån 19 procent. Riksgenomsnittet är 37 procent. Det genomsnittliga meritvärdet läsåret 2021/22 i årskurs 9 på skolan är 203,5 totalt och 213,1 för flickor samt 195,6 för pojkar. Detta går att jämföra med rikssnittet på 229,2 totalt och 240,3 för flickor samt 218,8 för pojkar.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁸

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.¹⁹ Även elever som lätt når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.²⁰ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.²¹ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.²²

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna

¹⁸ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

¹⁹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²⁰ 3 kap. 2 § skollagen.

²¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²² Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.²³

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.²⁴ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²⁵

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²⁶

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²⁷

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.²⁸ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda

²³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²⁵ Ibid.

²⁶ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁷ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

²⁸ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.²⁹

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.³⁰ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.³¹ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.³²

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.³³

²⁹ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

³⁰ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

³¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³² Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

³³ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.